

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XLIII. Religiosi Mendicantes, sicut & cæteri Ecclesiastici, tam in
civilibus, quàm in criminalibus, exempti sunt à Judicium Laicorum
potestate, sicut & à tributis, vectigalibus, & gabellis per ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

tatur. Verum ubi hoc facere voluerit, debere id Superioribus Regularibus significare; non quidem cum individua expressione causae; sed tantum se velle, ob novam quae supervenerit causam, ad huiusmodi examen procedere.

407 3°. Conquerentibus Regularibus S. Dominici Neritonensis, quod cum essent praevio examine approbati ad confessiones saecularium audiendas à Vicario Generali Episcopi, dum Episcopus Romae degeret, illeque ad suam Ecclesiam reversus, vellet eos rursus pro audiendis confessionibus examini subicere: Sacra Congregatio Concilii censuit: posse Episcopum rursus examinare Confessarios Regulares à suo Vicario approbatos.

408 Quæsitum est 4°. à S. Congregatione Episcoporum & Regularium, an Episcopus, qui Regulares ad confessiones personarum saecularium audiendas approbavit, possit eisdem ex nova causa ab iisdem confessionibus audiendis suspendere, non obstantibus quibuscumque privilegiis? Et qualis huiusmodi causa esse debeat? S. Congregatio respondit: Episcopum, quamvis simpliciter, & absque ulla temporis praefinitione approbaverit Regulares ad confessiones saecularium personarum audiendas, posse tamen eosdem, si nova causa superveniat, suspendere, ac licentias illis concessas revocare, dummodo causa huiusmodi confessiones ipsas concernat. Cæterum si Regulares cum scandalo, aut aliis inhonestè vivant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Episcopi iudicio videantur à confessionibus suspendi (in quo ipsius Episcopi conscientiam voluit esse onerata) cum praecipua Ministri Sacramenti penitentiae qualitas sit integritas vitae, ac morum honestas: utique eam causam ad confessionis ministerium pertinere: ac proinde nihil obitare, quominus ob eam possit Episcopus Regulares, à semetipso approbatos, suspendere, aut repellere à confessionibus audiendis.

409 Quæsitum est 5°. à Congregatione Concilii, an Regulares possint personarum saecularium confessiones audire virtute licentiarum à decessoribus Ordinarii illis concessarum, etiam renuente Episcopo Ordinario pro tempore existente? S. Congregatio censuit: posse, quamdiu Episcopus non prohibuerit, cæterum esse in facultate Episcopi Successoris illos rursus examinare, atque interim prohibere.

CAPUT XLIII.

Religiosi Mendicantes, sicut & ceteri Ecclesiastici, tam in civilibus, quam in criminalibus, exempti sunt à Iudicium Laicorum potestate, sicut & à tributis, vectigalibus, & gabelis per Laicos impositis.

410 **E**Xamen speciale meretur ista difficultas, ut & bene intelligatur, & hinc inde li-

mites non excedantur. Cavere enim debent Ecclesiastici, ne zeli Ecclesiasticae immunitatis praetextu, ei potius noceant, per nimiam ipsius extensionem irritando saecularem potestatem; ne etiam isti potestati nimium indulgeant, dum (ut saepe fit) jus suum contra Ecclesiasticam immunitatem extendere nituntur. Ante omnia examinabimus quo jure Ecclesiastici exempti sint à gabelis, & à potestate Laicorum Iudicium. Deinde veniemus ad puncta de quibus frequens est inter Ecclesiasticos & Laicos controversia.

§. I.

Fundamenta opinionis pratendentis exemptionem illam esse de jure divino.

EXemptionem Ecclesiasticorum esse de jure divino, satis communis est sententia Theologorum & Canonistarum apud Dianam p. 1. tr. 2. resol. 1. & p. 5. tr. 1. resol. 2. 1. & p. 7. tr. 1. resol. 5. propter fundamenta sequentia.

Primò allegant Canonem Sylvester 11: q. 1. ubi Gregorius Papa dicit violationem Ecclesiasticae immunitatis esse contra leges divinas. Et can. *relatum* ibid. ubi sic: *Relatum est ad hujus sanctae & Apostolicae Sedis apicem, cui summarum dispositiones causarum, & omnium negotia Ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad caput, ipso dicente Principi Apostolorum Petro, Tu es Petrus, &c. quod quidam amuli Christi, ejusque S. Ecclesia insidiatores, Sacerdotes Dei ad Iudices publicos accusare praesumant. . . . Taliter prevaricantes prevaricati sunt in Deum suum, & non obediunt praeceptis eius. Et cap. si Imperator dist. 96. Non legibus publicis, non à Potestatibus saeculi, sed à Pontificibus, & Sacerdotibus omnipotens Deus Christiana Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari & discenti. Clarius Bonifacius VIII. cap. *quamquam* de censibus in 6°. ait, quod Ecclesia, Ecclesiasticaque persona, & res ipsorum non solum jure humano, quinimò & divino à saecularium personarum exactionibus sint immunes.*

2°. Concilium Romanum IV. sub Symmacho Papa can. 3. (habetur to. 2. de jure Conciliorum edit. novæ) Cavendum (inquit) ne exempla remaneant praesumendi quibusdam Laicis, quamvis Religiosis vel Potentibus. . . . quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus, quarum solis Sacerdotibus disponendi indiscusse à Deo cura commissa docetur. Concilium quoque Lateran. sub Innocentio III. nimis de jure divino Laicos usurpare dicit, qui viros Ecclesiasticos, nihil temporale detinentes ab eis, ad praestandum sibi de fidelitatis juramento compellunt. Et Lateranense sub Leone X. sess. 9. *A jure tam divino, quam humano, Laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa est.* Item Colonien-

nienſe parte 9. c. 20. *immunitas Eccleſiaſtica, vetuſſima res eſt, jure pariter divino, & humano introducta. Et Tridentinum ſeſſ. 25. c. 20. de reform. Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas, Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus conſtituta, &c.*

413 3°. Allegant SS. Patres : quos inter Clemens Romanus epiſt. 1. de judiciis Eccleſiaſticis ait, *divinis legibus repugnare, quòd majores à minoribus judicentur.* Dionyſius Areopagita epiſt. 8. ad Demophylum Monach. dicit, ordinem à Deo conſtitutum perverti, ſiquis inferior Sacerdotem judicare præſumat. Gregorius Nazianzenus orat. 17. ad cives timore percuſos, Præfectumſic alloquitur : *Et tu quoque una es gregis mei ovicula, mea poteſtati, meoque tribunali ex ipſius Chriſti mandato ſubjecta : mea verò judiciaria poteſtas eò præſtantior eſt illà poteſtate quam geris, quò ſpiritus carni, & calum terra præeminet.* Eſt autem contra rationem & ordinem lege naturali inſtitutum, quòd inferior judicet ſuperiorem, cap. inferior, & cap. ſolita de major. & obed. Et ideò Gregorius VII. lib. 8. epiſt. 21. *Quis dubitet (inquit) Sacerdotes Chriſti Regum & Principum, omniumque fidelium Patres & Magiſtros cenſeri? nonne miſerabilis inſania eſſe cognoſcitur, ſi filius patrem, diſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſubjugare, & iniquis obligationibus illum ſua poteſtati ſubjicere, à quo credit non ſolum in terra, ſed etiam in calis ſe ligari poſſe & ſolvi? Ideò etiam Eugenius Pontifex in epiſtola ad Franciſcum Foſcari Ducem Venetiarum, ait, omnia divina & humana jura diſponere, Miniſtros & Sacerdotes Dei ab oneribus & exactionibus immunes eſſe debere, ſicut Patres veteris Legis. Et Epifcopi Galliarum in epiſt. è Caſtro Carifiaco ad Ludovicum Regem conſcripta, aſſerunt privilegia Eccleſiis conceſſa eſſe divinitus conſtituta. Et ipſimet Galliarum Reges, Carolus Magnus, & Ludovicus Pius l. 5. Capitularium c. 233. ſic aiunt : *Nemini Regum, aut cuiquam hominum in proprium liceat Monafterium tradere uſum, vel commodum. Hoc enim divina, & Apoſtolica, & canonica, ſub anathematis pœna, ſanxit authoritas.**

414 4°. Allegant & ſacras Litteras, quæ licet id in terminis non exprimant, vehementer tamen inſinuant. Dicit enim Deus Num. 3. *Dabis dono Levitas Aaron, & filius ejus, quibus traditi ſunt à filiis Iſraël. eruntque Levite mei.* Et c. 8. *Statueſque Levitas in conſpectu Aaron, & conſecrabis oblatos Domino, ac ſeparabis de medio filiorum Iſraël, ut ſint mei. conſecrabis eos in oblationem Domini : quoniam dono dati ſunt mihi à filio Iſraël.* Et ideò Num. 1. noluit eos Dominus numerari cum reliquis filiis Iſraël, militiæ adſcriptis, ſed à militia immunes eſſe voluit. Atqui omne quod Domino conſecratur, ſive homo fuerit, ſive animal, ſive ager, non vendetur, nec redimi poterit. *Quidquid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanctorum erit Domino. Le-*
Tom. II.

vit. ult. *Quem ſacrum textum præ oculis habentes Carolus Magnus, & Ludovicus Pius, ubi ſuprà c. 303. ſic ſtatunt : Nulli liceat ignorare, quòd omne quod Domino conſecratur, ſive homo fuerit, ſive animal, ſive ager, vel quidquid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanctorum erit Domino, & ad jus pertinet Sacerdotum.* Quia ſcilicet ad jus pertinet Dei, & ad forum divinum, cujus adminiſtrationem Chriſtus ſuo in terris Vicario commiſit, non Laicis Principibus. Igitur omnia Deo conſecrata, ac proinde perſonæ Eccleſiaſticæ, cum bonis ſuis, Deo & Eccleſiæ datis, ſunt de jure divino & ſacerdotali, ſuntque jure divino exempta à poteſtate ſeculari : utpote jure divino eo ipſo pertinentia ad forum ſacerdotale, quo Deo conſecrata, juxta illud Num. 18. *Omnia que ſanctificantur, tradidi tibi, & filiis tuis pro officio ſacerdotali, legitima ſempiterna.* Quæ cum ſint præcepta, quæ tradidit Dominus (ut dicitur Levitici ult.) eaque moralia : non ſunt extincta in morte Chriſti, ſed uſque in hodiernum diem permanent, & permanent uſque in ſæcula ſæculorum.

Deinde Pſal. 81. dicitur : *Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos adjuſcat,* 415 ubi per deos intelliguntur Sacerdotes, cap. Sacerdotibus II. q. 1. & cap. ſatis ibidem. q. 6. ubi Gregorius Papa ex Scriptura oftendit, Sacerdotes eſſe deos ; deorum proinde, non hominum judicio & poteſtati ſubjectos. Hominibus namque, ſive humanis judicibus & Magiſtratibus, Pſalmo 104. dicitur : *Nolite tangere Chriſtas meos, id eſt unctos meos.* Quales verè ſunt novæ Legis Sacerdotes. Et Conſtantine Imperator apud Ruſſinum l. 1. Hiſtor. c. 2. ait : *Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit, de nobis quoque judicandi. Et ideò nos à vobis rectè judicamur : vos autem non poteſtis ab hominibus judicari. vos etenim nobis à Deo dati eſtis dii, & conveniens non eſt, ut homo judicet deos.* Si non eſt conveniens quòd dii judicentur ab hominibus, nec conveniens eſt quòd dii ſubjiciantur exactionibus hominum.

Denique Matth. 17. cum à Chriſto exigeretur tributum, Chriſtus ait ad Petrum : *416 Reges terre à quibus accipiunt tributum, vel cenſum? à filiis ſuis, an ab alienis? Et ille dixit : Ab alienis. Dixit illi Jeſus : Ergo liberi ſunt filii. Ut autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare... & in ore piſcis invenies ſtatèrem : illum ſumens, da eis pro me, & te.* Ubi Chriſtus pluraliter loquendo, liberos pronuntians filios, jubet dari tributum pro ſe, & pro Petro, non ex obligatione, ſed ad ſcandalum vitandum. Ergo, ſecundum Chriſti teſtimonium, nec Chriſtus, nec Petrus, nec proinde cæteri Apoſtoli ad id erant obligati. Nec per conſequens ad id obligati ſunt Apoſtolicus viri Clerici, & Monachi. Non Chriſtus, quia Regis regum filius. Nec A-

postoli, utpote specialiter de familia Christi, ipsiusque domestici. Voluit enim Christus privilegium exemptionis suae ad Ecclesiam, Sponsam suam, & ad Ecclesiasticos, speciales domesticos & familiares suos, extendi, id est, ad Apostolos, eorumque in Ecclesia ministerio successores, Clericos, & Monachos. Unde Augustinus l. 1. qq. Evangelic. q. 23. *In omni regno intelligendum est liberos esse filios*, id est, non esse vectigales. Multo ergo magis liberi esse debent in omni regno terreno filii regni illius, sub quo sunt omnia regna terrarum. Et Hieronymus in commentario hujus loci: *Nos* (inquit, de Clericis, & Monachis loquens) *pro illius honore, & tributa non reddimus, & quasi filii Regis à vectigalibus immunes sumus*. Sed & si Christus, ut homo, immunis fuit à tributis, uti de seipso declarat loco citato: ergo immunita etiam sunt bona Ecclesiarum, & Monasteriorum, quae subsunt immediato & proximo dominio Christi, cui & Ministris ipsius ad ipsius honorem & ministerium donata sunt à fidelibus. Hoc ipso namque quod filius Regis immunis est à tributo, immunita quoque sunt bona dominio ipsius immediatè & proximè subiecta.

417 Nec certè dubium, quin bona, quae sibi à piis personis erogata Christus in terris habuit, pro Ecclesiasticae familiae suae sustentatione, ex eleemosynis pauperum (quorum meminit Evangelium, dum Joannis 9. Apostoli dicunt: *Emamus denarius ducentis panes, & dabimus eis manducare*. Et Joan. 12. quod Judas oculos habens, ea qua mittebantur portabat) exempta fuerint à tributo, tametsi bonorum illorum Christus non solum habuerit usum facti (hoc enim haereticum esse definiuit Joannes XXII. in extrav. *licet*) verum etiam usum juris, sive jus utendi, dominiumque & proprietatem. Bona verò Ecclesiarum & Ecclesiasticorum successerunt in locum bonorum illorum, quae Christus habuit: cum pertineant ad patrimonium Christi, sintque Deo dicata, prout illa, nec proinde sint in usus humanos transferenda.

418 5°. Tametsi nullum foret expressum Scripturae testimonium pro asserta Clericorum exemptione, traditio sufficeret ad verificandum, quòd exemptio illa sit de jure divino. Neque enim necesse est omnia quae de jure divino sunt, in Scriptura exprimi (ut patet in materiis & formis Sacramentorum) sed si qua in sacris Canonibus de jure divino esse dicantur, nec de eo tamen expressa Scriptura habeatur, signum est divinae traditionis, ex qua Canones & Concilia id didicerunt. Cum ergo Canones & Concilia num. 404. & 405. relata dicant exemptionem illam esse de jure divino; vel id ex sacris Litteris didicerunt, vel ex traditione à Christo Domino Apostolis facta, & per Apostolos, eorumque successores ad nos derivata. Multa quippe Christus fecit & dixit, quae Evangelistae

non scripserunt, ut constat ex Joan. 20.

6°. Denique communis traditio & approbatio nationum omnium in exemptionem istam unanimiter non consensisset, nisi eam naturale dictamen omnibus inditum ipsis dictaret. Unanimis illa traditio, approbatio, & consensus nationum omnium probatur ex eo quòd apud Aegyptios, dum tota terra Aegypti facta est tributaria Regi, terra Sacerdotum, licet idololatrarum, excepta fuit, ut constat ex Genes. 47. Apud Persas enim & Assyrios, Sacerdotes & Levitae per Artaxerxem declarantur à vectigalibus immunes, 1. Esdrae 7. Apud Romanos deorum cultui dicati similiter à tributis & vectigalibus exempti fuerunt, ut refert Halicarnassus l. 2. Histor. Apud Saracenos quoque Religiosos à tributis exemptos narrat Odericus Raynaldus in Annalibus ad annum 1237. n. 87. Indecorum verò est, quòd Principes, & Magistratus Christiani cum Sacerdotibus & Religiosis suis durius agant, quam Saraceni & idololatrae cum suis.

§. 2.

Exemptio Clericorum à potestate seculari, in rebus Ecclesiasticis, seu spiritualibus, est de jure divino.

HOc saltem probant quae allegata sunt 420 n. 405. 406. 407. &c. Probat & ratio, quia potestas Ecclesiastica non solum distincta est à seculari, sed & ipsa superior in ejusmodi rebus. Superior autem inferiori non subicitur, in iis in quibus est superior. Cumque plenam potestatem regendi Ecclesiam, & omnes suas & agnos Petro & successoribus suis Christus commiserit, ipsi fideles omnes, etiam Reges & Imperatores subiecit: quia oves sunt Christi. Unde vel ipsi Imperatores se Ecclesiae subditos agnoscunt, scilicet Constantinus Magnus n. 415. laudatus, & Justinianus novell. 83.

§. 3.

Exemptio Clericorum à laica potestate, in rebus civilibus & criminalibus, habet convenientiam quamdam & aequitatem, juri divino conformem; non videtur tamen esse servile de jure divino preceptivo.

Ratio prioris partis est, quia conveniens, 421 & juri divino conforme est, ut res, personae, & loca divino cultui dicata, debitè veneratione tractentur, & Clerici à Laicis ad judicia & negotia secularia non trahantur, ne ii quibus, tamquam Deo militantibus, ab Apostolo prohibetur implicare se negotiis secularibus, ad ea pertracti, à cura & studio divini cultus, rerumque spiritualium avocentur, & in functionibus suis à Laicis perturbentur, multaque ad Dei cultum pertinentia

omittant, metu sæcularium potestatum. Hoc sensu verum est quod Bonifacius VIII. cap. quarto de censibus in 6. ait, *iure divino immunes esse Clericos.* Quod Bellarminus tom. 1. tr. de Cler. c. 28. exillimat ab ipso dictum, ut Doctore Canonista, secundum privatam opinionem suam, non ut Pontifice rem fidei definiente.

422 Ratio posterioris partis (quam Bellarminus tradit ibidem, cumque ipso Navarrus, Covarruvias, Menochius, Victoria, Dom. Sotus, Bannez, Sayrus, Rodriguez, &c.) est quia neque ex veteri, neque ex novo Testamento, neque ex traditione exemptio illa demonstratur esse juris divini præceptivi. Quod enim in veteri Testamento legitur de facto Joseph, qui totam terram Ægypti Regi subiciens, Sacerdotum terras exceptit; necnon de facto Artaxerxis, qui Sacerdotes & Levitas à vectigalibus exempt, probat quidem id convenienter factum, non divinitus præceptum. Illa etiam quæ in Levitico de iisdem Sacerdotibus & Levitis leguntur, ad caeremonialia & Mosæica istius Gentis pertinent, quæ cum Lege vetere expirarunt. Quod omnes Gentes, quæ sunt, & fuerunt, quasi conspirant, ad istam exemptionem Sacerdotibus suis concedendam, solum probat id conveniens esse dictamini rectæ rationis. Illud etiam quod supra Christum dixisse monuimus, solum demonstrat id æquum & conveniens esse. Illud denique quod SS. Patres subinde aiunt, Ecclesiasticos à tributis immunes esse iure divino, solum evincit immunitatem illam habere convenientiam fundatam in iure divino, non præcepti necessitatem.

423 Enimverò nihil iuri divino præceptivo contrarium SS. Patres agnoverunt in eo quod Principibus sæcularibus subessent in controversiis de prædiis, rebusque terrenis, super quibus Clericos quotidie litigare videmus apud sæculares Judices; & in istis ab initio nascentis Ecclesiæ sæcularibus Principibus ipsos subiectos fuisse, Apostolus innuere videtur Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Ubi Glossa: *Cum dicitur, omnis anima, nullus excipitur.* Unde Chrysostomus in illum locum dicit, quod lex Christi non tollit politicas leges, cuique obedire debeant Monachi & Sacerdotes. Et S. Thomas in eundem locum: *Clerici (inquit) exempti sunt à tributis ex privilegio Principum, quod naturalem habet æquitatem.* Non dicit necessitatem, sed æquitatem; nec dicit exemptionem illam esse ex iure divino, sed ex privilegio Principum. Quod & dicit Major in 4. dist. 13. q. 2. Et istam fuisse veterum Patrum sententiam satis ipsi innuerunt, dum tributa Principibus ipsi solverunt, teste Valentiniano Seniore in epist. ad Episcop. Asiæ (apud Theodoretum l. 4. Hist. Eccles. c. 7.) ubi dicit, pios & Religiosos Episcopos tributa Regibus pendere. Et re-

Tom. II.

verà Urbanus I. can. *tributum* 23. q. 8. dicit quod de exterioribus suis Ecclesia tributum reddat. Et S. Ambrosius in orat. de tradend. Basil. (quæ legitur post epistolam ipsius 32.) *Si tributum petat Imperator, tributum non negatur: agris enim Ecclesie tributum solvunt.* Cui solutioni perinde restitisset, atque traditioni Basilicæ, si tributorum exactio perinde fuisset contra jus divinum, atque exactio Basilicæ.

Quoad exemptionem à sæcularibus iudiciis in civilibus & criminalibus, si esset juris divini præceptivi, Ecclesia antiquitus magis sollicita fuisset ad impediendum, ne Clerici ad iudicia illa provocati, in illis responderent. Nec id Concilia permisissent. Permisit tamen Concilium Agathense can. 32. ultimæ Conciliorum editionis: *Clericus ne quemquam presumat apud sæcularium Iudicem, Episcopo non permittente, pulsare, sed, si pulsatus fuerit, respondeat.* Idipsum permisit Concilium Epaunense anni 517. can. 11. Concilium Toletanum relatum can. *filii vel nepotibus* 16. q. 7. declarat, Regem adiri posse, ut negligentiam suppleat Episcoporum in coercendis Rectoribus, qui Ecclesiæ facultatibus abutuntur. Concilium Matisconense I. anni 581. can. 7. in causis graviorum criminum, homicidii, furti, aut maleficii, permittit Clericos à sæculari Iudice iudicari. Martinus V. Diplomate anni 1429. indulgit Curis regni Franciæ iudicia de beneficiorum possessorio. Denique Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius L. *graviter* 3. Cod. Theod. sanciunt, Sacerdotum & Episcoporum iudicia non nisi coram Episcopis agitata, quantum ad Ecclesiasticas causas. Cætera verò negotia esse penes Iudices publicos terminanda.

In Gallia sæculares Iudices ex consuetudine immemoriali, quam Scriptores Galli, Aufreus, Tholosani Senatûs Præses, & Guilielmus Benedicti, olim Consiliarius in Senatu Burdigalensi (apud Cabasutium in Jur. Canon. theor. & prax. l. 4. c. 8.) idem operari aiunt ac privilegium, sententiam ferre solent adversus Clericos, reos privilegiatorum (ut vocant) criminum. An autem probati queat, quod Sacerdotes, eorum rei, ibidem (absque interventu Ecclesiasticæ potestatis) morte infami publicè afficiantur viderint, quorum est iudicare.

§ 4.

Clericorum privilegia recensentur.

U Num est (ait Gudelinus l. 6. de jur. noviss. c. 5.) quod Clerici omnes exempti sunt à muneribus personalibus, idque tam veteribus Constitutionibus, quam novissimâ Frederici. . . . penam gravem violatoribus istius Ecclesiasticarum personarum immunitatis imponente. . . . Quare Presbyteri, Diaconi, & Subdia-

I 2

conq. immunitatem habent tutela, sive legitima, sive dativa, sive testamentaria, necnon curato-
ria. Quamvis . . . permittitur eis sit legitimam
tutelam subire, sed non invitis; Et ita demum,
si intra quatuor menses, ex quo ad tutelam vo-
cati sunt, apud competentem Judicem in-
scriptis declarant, se talem administrationem pro-
pria voluntate suscepisse. Aliud privilegium
Clericorum est de quasi castrensis peculio eorum,
Constitutione novissima Justiniani dictante,
Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, necnon
Cantores & Lectores, omnes scilicet qui Cle-
rici appellantur, res quomodolibet ad ipsorum
dominium venientes, habere sub sua potestate
ad instar castrensis peculii. . . . ita ut hoc do-
nare, seu alienare, & de his testari, licet sub
parentis sint potestate, libera possint. Verba
tamen ista, res quomodolibet ad ipsorum do-
minium venientes, Gudelinus dicit restrin-
genda per verba sequentia, utpote quae ma-
nifestum faciunt loqui Justinianum de rebus
quomodolibet ex Clericatu, vel occasione
ejus provenientibus, utpote in quibus solis
constare potest similitudo castrensis peculii
(id est bonorum acquiretorum in castris, sive
in bello) & permagna ratio est, ut quae ex
industria, ministerioque suo acquisivit Cle-
ricus, pleniori jure habeat, quam illa quae
aliunde ad dominium ipsius devenerunt. Sa-
tius ergo est, ut censeamus Clericum non
magis de adventitiis posse testari, quam re-
liquos, quibus peculii castrensis, aut quasi
castrensis jus datum est.

427 Addit ibidem, moribus harum regionum
factum esse, ut Clerici per Sacerdotium &
patria emancipentur potestate, ita ut pro-
pterea necesse non sit, ut Presbyteri gau-
deant privilegio peculii quasi castrensis, ad
disponendum de bonis suis. Quia privile-
gium istud solum necessarium est, quamdiu
Clerici sub aliena existunt potestate, prout
est filius minorennis, seu nondum emanci-
patus.

428 Tertium privilegium (prosequitur idem
Author) est quod cum personae omnium
in praesidio sint, & tutela legum, nequa-
vis vel injuria ipsis inferatur, personae ta-
men Clericorum maxime in tali praesidio
sint. Constitutio namque est Pontificia,
siquis in Clericum vel Monachum violentas
manus injecerit, ut is excommunicatio-
nem ipso jure incurrat, à qua nullus queat
eum absolvere, praeter Summum Pontificem,
ejusque mandatum habentem, aut praeter-
quam morte imminente.

429 Reliqua privilegia Clericorum, in novissi-
mis sanctionibus descripta, spectant ad for-
mam quae sunt conveniendi in judicio. . . .
Et quidem Clerici initio nequaquam exempti
fuerunt à jurisdictione Magistratuum saecularium;
sed id paulatim introductum, eisque
datum per piorum Principum Constitutiones.
Novellis Justiniani jussi sunt conveniri
apud suos Episcopos, non semper, verum

facta distinctione civilis causae & criminalis,
ac criminis Ecclesiastici & communis, nec-
non primae & secundae instantiae. . . . Ceterum
tandem generaliter atque indifferenter
prohibitum est Clericos vocari ad ullum saeculare
tribunal, &c.

His adde privilegium exemptionis à tri-
butis & oneribus publicis, quo Clericos gau-
dere debere usque adeo declarat Concilium
Lateranense cap. 46. ut sub poena excommu-
nicationis prohibeat, ne aliquid (contra il-
lud) attentent Consules, aut alii Superiores
Laici, solumque indulgeat, ut si quando for-
san Episcopus simul cum Clericis tantam ne-
cessitatem vel utilitatem prospexerint, ut
absque ulla coactione, ad relevandas utili-
tates vel necessitates communes, ubi Lai-
corum non suppetunt facultates, subsidia
per Ecclesias duxerint conferenda, praedicti
Laici humiliter & devotè ea recipiant cum
actionibus gratiarum. Vultque in hoc ulti-
mo casu Romanum Pontificem consuli,
tamen hoc variis in locis (extra Italiam) in
usu non sit, nescio an hoc ob difficultatem
tam procul recurrendi, cum res saepe tan-
tam non patiat moram.

Privilegium istud, quatenus importat
exemptionem ab oneribus personalibus, in
usu erat saeculo quarto, cum Hieronymus
in c. 17. Matth. scribat, in usu fuisse tem-
pore suo. Quatenus verò extendit se ad
onera pensitari solita ratione possessionum,
in usu non fuit tempore S. Ambrosii, nec
Valentiniani Senioris, utpote quo ea vel
Episcopi ipsi pensitabant, ut constat ex di-
ctis n. 415.

Ut ut sit, cavere debent Clerici, ne ni-
mis difficiles sint in admittendis oneribus,
quibus publicum juvent tempore magnae
necessitatis, ne causa sint (ut non raro fit)
cur nomen Dei à Laicis indigentibus blas-
phemetur, dum ad extrema premi se con-
spiciunt, ubi ad sublevamen ipsorum contri-
butione Clerici (copiosius habentes quam
ipsi) recusant, à quibus rerum terrenarum
contemptum discere debent. Contribuen-
do tamen adhibere debent cautelas neces-
sarias ad obviandum consequentiae, quam
Laici alias (quasi jure praesumptionis) fa-
cturi sunt, ut Ecclesiasticos obligent ad
continuandas ejusmodi contributiones. Et
ideo saepe utilius est, ut summam aliquam
tamquam gratuitam contribuant, non atten-
ta proportione ad onus quod ipsis corres-
ponderet, si Laici forent: quia Laici facile
oblivioni tradunt protestationes ipsorum,
solum attendentes ad factas onerum solu-
tiones.

Nec (juxta sententiam satis communem) 431
contributionem aliquam merito negare pos-
sunt, dum contribuendi causa aequè princi-
paliter respicit utilitatem ipsorum ac saecularium,
modò saeculares eam non exigant, quasi
jus habentes; nec ipsis subtrahant

quod necessarium est ad honestam sustentationem; denique eam solum exigant, dum moderata populi contributio est insufficientis.

432 An dicta immunitas seu exemptio Clericorum solum se extendat ad bona strictè Ecclesiastica (id est quæ habent vi beneficii Ecclesiastici, vel pie alicujus foundationis) an ad bona etiam patrimonialia? generali regulâ determinari non potest, ob varios regnorum ac provinciarum usus ac consuetudines. In Belgio exemptione illâ non gaudent Clericorum bona patrimonialia, ne illa quidem quæ ipsis relicta sunt pro titulo Ordinationis suæ, licet Barboſa l. 1. juris universi ecclesiastici c. 3. §. 5. n. 28. dicat, quod ad patrimonium Ordinati, res clara est illud habere omnia privilegia quæ conceduntur à jure bonis Ecclesiasticis... ac proinde immune esse ab omnibus exactionibus & tributis secularibus, ut censuit S. Congregatio negotii Episcoporum & Regularium præpositorum.

433 In eodem Belgio, contractâ modò ditio- ne Hispaniâ, & nuperis bellis exhaustâ, Ecclesiastici in victualium gabellis ferè contribuunt ut populus, etiam Clero semper ex integro non consentiente: quod quia est contra cap. non minus, & cap. adversus de immunit. Eccles. an justè ad id cogantur? aliorum esto judicium. Ideò etiam cum Navar- ro in Manuali c. 17. n. 202. de justitia vel injustitia variorum tributorum Ecclesiasticis impositorum (de quibus latè Zypæus de jurisdict. Eccles. l. 2.) differendum relinquitur, qui earum condiciones melius quàm nos norunt.

434 Optandum certè foret, majorem haberi considerationem Oecumenicorum Concilio- rum, Lateranensis sub Alexandro III. alterius Lateranensis sub Innocentio III. Lug- dunensis sub Innocentio IV. Constantien- sis, Senensis, & Tridentini sess. 25. c. 20. de reform. in favorem immunitatis Ecclesiasticæ, Ecclesiasticarumque personarum, quam tot in punctis violant plures Magi- stratus, Ministrique & Consilarii Principum. Quæ causa fuit, propter quam Synodus Cameracensis tit. 22. Regiæ supplicavit Maje- stati, ut utriusque, Ecclesiastici, & Civilis, & Judicium omnium quieti & securitati con- sulens, quod suum est cuique tribuere, & ne se invicem turbent, aut impediant, suâ autoritate Regiâ imperare dignetur. Imprimis verò, quod indignissimum est, ne in ipsas personas Ecclesiasticas aliquid juris, aut de eorum excessibus cognitionis Judi- ces Laici usurpent, aut prætendant; aut eisdem coram se pro actionibus personali- bus, etiam civilibus, pertrahant... Ne Epif- copos, eorumve Officiales ullo pacto impe- dian, ne Clericos sibi subiectos criminosos liberè capere, seu apprehendere, & incarce- rare, & prout sacri Canones dictaverint, pro modo culpæ punire possint... Ne cum

ipsi Judices Ecclesiastici aliquos citaverint, qui se prætendunt exemptos, dummodò notoriè tales non sint, Laici Judices cognitio- nem declinatoriæ exceptionis coram Judici- bus Ecclesiasticis propòsitæ, eisdem inhi- beant, aut eam sibi usurpent contra aper- tissimam utriusque juris dispositionem... Ne dicti Judices Laici Judicibus Ecclesiasti- cis præcipere audeant, ut revocent suas sen- tentias suspensionis à divinis, aut excommu- nicationis, aut alia decreta per ipsos lata, & ne eo prætextu arrestare præsumant bona temporalia dictorum Judicum Ecclesiasticorum... Denique ut Magistratus, & Præfecti sæculares non cogant Clericos, maxime in sacris Ordinibus constitutos, qui Christo militare debent, ad excubias diurnas, aut nocturnas, nec eorumdem bona, sine consensu Ordinum Ecclesiastico- rum, ad aliquas contributiones obligare & taxare præsumant, in grave detrimentum animarum suarum, & immunitatis Ecclesiasticæ præjudicium. Ecclesiasticam quippe immunitatem Christiani Principes, in conscientia tueri, & promovère tenentur, prout cum aliis Oecumenicis Conciliis supra laudatis, ipsos admonet Tridentinum sess. 25. c. 20. Unde & violatores illius quotannis per Bullam Cœnæ excommuni- cantur; quam tamen Bullam Suarez, Vaf- quez, Reginaldus, Bonacina, &c. apud Cabassutium in notitia Conciliorum c. 71. existimant nullam prorsus habere vim, aut effectum, in quibusdam articulis, qui neque divini juris, neque naturalis sunt, ut adversus Hispaniæ Regem, Siciliae, Sardiniaque possessorem, aut adversus Rempubicam Genuensem, quæ Conſicæ dominatur, tametsi hac Bullâ speciatim declarentur excommunicati detentores trium Insularum, & quicumque detentorum fautores. Summus autem Pontifex (prosequitur Cabassu- tius) nullam tam solemnem censuræ suæ videtur habere rationem: utpote qui sciens, Hispaniæ Regem, & Genuensem Rempu- blicam nihil de Insularum illarum resti- tutione cogitare, horum tamen Legatos, Oratores, & Officiales, in Curia Roma- na residentes, quin etiam ipsos Proreges & Gubernatores memoratarum Insularum, quando tunc Romæ versari contingit, post triduum hujusce publicationis, admittit ad Paschalia Sacramenta. Est verò juris regu- la, & constans effatum, optimam esse legum interpretem consuetudinem. L. si de interpret. ff. de leg. & cap. cum dilectis de consuet.

§. 5.

Privilegia seu immunitates Ecclesiarum, alio- rumque locorum sacrorum.

OB fréquentes altercationes inter Eccle- 435
siarum, Monasteriorumque Prælatos

ex una parte, secularisque Magistratus ex altera, necesse est hic aliquid dicere de Ecclesiarum, Monasteriorumque, & aliorum locorum sacrorum immunitate. Observandum igitur primò, hanc immunitatem generaliter consistere in eo, quòd Ecclesiæ, Monasteria, seu alia loca sacra, jurisdictioni seculari nullatenus subjiciantur, ita ut nec forensibus actibus violari possint, nec vi effringi, aut occupari, nec militari hostio gravari, nec tributis subijci, nec personæ ad ea, velut ad azylium, confugientes, inde per potestatem secularem extrahi. Quod quidem jus azyli observandum Ecclesiastici Canones decreverunt (ut dicitur can. *id constitutum* 17. q. 4.) & lex Romana constituit, ut ab Ecclesiæ atriiis, vel domo Episcopi reos abstrahere omninò non liceat. Ubi nomine Ecclesiæ intelliguntur omnia loca sacra, divinis officiis ab Episcopo deputata, videlicet Sacella, & Oratoria ad publicum cultum divinum deputata, Hospitale, Monasteria, Palatium Episcopale, Sacristia, porticus & atria Templi, Cœmeteria, ut notat Navarrus c. 25. n. 18. Imò juxta Covarruviam cap. 20. n. 18. azyli jure frui debet, qui ad Ecclesiam confugiens, & clausam inveniens, vinctus ac portas Ecclesiæ manu tenet. Idem aliqui cum S. Antonino 3. p. tit. 12. c. 3. §. 1. dicunt de eo qui confugit ad Sacerdotem portantem S. Eucharistiam: quia licet id in jure non inveniat expresse, ratio id suadet: cum corpus Christi longè dignius sit, quàm Ecclesia materialis. Alii tamen cum Glossa contrarium tenent: quia cum immunitas ista sit de jure positivo humano, ad non expresse per consequentiam, vel rationis convenientiam trahi non debet.

436 Observandum secundò, hac immunitate gaudere omnes fideles Laicos (sicut & Clericos, uti contra Zypæum latè probat Barbosa Jur. Eccles. l. 2. c. 3.) etiam excommunicatos, & interdictos: cum inter effectus censurarum istarum non computetur privatio azyli. Nec eâ privantur, qui vulgò dicuntur Ægyptii, per Europam vagantes, furtivæ & fraudulentis viventes: cum passim sint per Baptismum Ecclesiæ incorporati, Ecclesiasticæque parere soleant jurisdictioni.

Eâ tamen non gaudent hæretici, apostatæ, nec Judæi & pagani, nec publici latrones, viarumque grassatores, nec nocturni agrorum depopulatores; nec ii qui homicidia, vel membrorum mutilationes in Ecclesiis, earumve Cœmeteriis committere non verentur; nec qui proditoriè proximum suum occiderunt, aut assassine; nec hæresis, aut læsæ Majestatis in personam Principis rei, uti videre est in Bulla Gregorii XIV. *cum alias nonnulli*. Et certè de proditoriè occidentibus Exodi 21. dicitur: *Siquis per industriam occiderit proximum suum, & per*

insidias, ab Altari evellet eum, ne moriatur. Nec id cum fundamento limitat Escobar tr. 6. exam. 4. n. 27. ad casum, quo quis pecuniâ, aut pretio ad hominem incautum occidendum ex insidiis conducitur. Quasi assassinus non sit qui sine pretio ex insidiis incautum proximum interficit. Hoc enim de cerebro suo contra sensum communem comminiscitur. Nec istius limitationis verisimilitudo ulla invenitur in Bulla Gregorii XIV. uti nec Exodi 20. An verò homicidæ voluntarii, qui ex mera malitia, & sine passione proximum occidunt, censentur homicidæ proditori? variant Authores apud Binsfeldium supra, ubi pro negativa ipse stat opinione. Tales nihilominus haud dubiè censentur occidentes per venenum. Ultra casus à Gregorio XIV. exceptos, Edicta Belgii de 1° Junii 1609. & 1° Julii 1616. addunt decoctores bonorum, eorumque fautores, incendiarios, vagabundos, prædones, sacrilegos, seditiosos, &c. de quibus videri potest Anselmo Tribon. c. 20. §. 43.

Observandum tertio, quòd in dubio an quis hac gaudeat immunitate, cognoscat Judex Ecclesiasticus, prout disertè statuit Bulla laudata Gregorii XIV. quam in hoc exactè servandam docet Christyneus vol. 1. Decis. Belg. 55. & 57. In Gallia tamen, ne hac immunitate & impunitate licentia criminum ingravescat, per ordinationem Francisci I. abrogata est lex azyli, ut docet Bugnion de leg. abrog. lib. 1. c. 16. Unde in Galliis vix ulla servatur in Ecclesia reorum confugientium immunitas, nisi eorum qui ære alieno gravantur, ut ibi, neque capi, neque inde extrahi queant, inquit Cabassutius in theor. & prax. Jur. Can. lib. 1. c. 18.

Observandum quartò, quòd effectus dictæ immunitatis sunt 1°. quòd in eo loco existens, liber ibi sit relinquendus. 2°. quòd nulla interim sententia ipsi possit imponi. 3°. quòd prohiberi non possit, ne ei victus vel amicus de foris procuretur, tametsi Judex secularis providere possit ne effugiat. 4°. quòd spoliari non possit bonis quæ secum ad Ecclesiam detulit, nisi essent furtiva, vel aliâs circa ea deliquisset. 5°. si Judex secularis vi reum attentet extrahere, potest Judex Ecclesiasticus vim vi repellere, Ecclesiasticamque immunitatem tueri, Ecclesiæ fores claudendo, similibusque opportunis mediis externis violentiæ resistendo; præsertim excommunicatione, quæ contra violatores Ecclesiasticæ immunitatis adhibenda est; non tamen in Belgio, ubi potius resistendum litteris requisitoriis, quibus si seculares Judices non intendunt obedire, ob eas tamen tenentur ab omni ulteriori processu ad mensum superfedere, ut interea Ecclesiastici sibi de justitiæ remedio valeant providere, ut notat Zypæus Jur.

Jur. Pontif. de foro compet. n. 26.

439 Observandum 5°. communem esse sententiam Doctorum apud Binsfeldium inc. 7. de injuriis q. 2. conclus. 5. quod si reus, jam captus, ante vel post sententiam ducatur ad carcerem, vel ad locum supplicii, vel ad aliquem alium locum, per locum sacrum, v. g. Cœmeterium, dum jam est isto in loco, te tueri non possit dicta immunitate, sed possit etiam invitus abduci: cum enim liber non fuerit in transitu isto, libertatem consequi non debet ratione illius. Si tamen è manibus justitiæ elapsus, ad Ecclesiam fugerit, invitus abduci non potest, ut cum communi docet Navarrus in Manuali c. 25. n. 19. tunc enim in sua esse censetur libertate.

440 Denique observandum, loca sacra exempta esse à militibus hospitandis, cap. *præterea* de jur. patron. ubi etiam præcipitur, ne quis à locis illis pabulum exigat pro equis. Idem privilegium Monasteriis varii concesserunt Pontifices, sicut & Edictum Caroli V. de 15. Junii 1556.

§. 6.

Exemptiones & immunitates Ecclesiarum, locisque & personis sacris concessas, Principes revocare non possunt.

441 **I**mmunitatem Ecclesiasticam (quid sit, an juris divini sit, an non) initium habuisse à temporibus nascentis Ecclesiæ, restatur Concilium Matiscentense I. cap. 9. Enimverò Episcopos legitimos esse Clericorum Judices, supponit Apostolus 1. Timoth. 5. dum Timotheo sic loquitur: *Adversus Prasbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus vel tribus testibus.* Et S. Petrum sanxisse, ut à folis Judicibus Ecclesiasticis Clerici judicarentur, S. Clemens testatur epist. 1. Et ipse anno 68. idem statuit, sicut & Anacletus anno 80. Et Alexander circa annum 109. Cajus circa annum 283. Sylvester circa annum 324. Errant proinde, qui Ecclesiasticæ immunitatis authorem faciunt Justinianum Imperatorem circa annum 550. quia (præter ea quæ proximè dixi) anno 340. Concilium Antiochenum can. 12. anno 307. Cartaginense III. can. 9. anno 410. Concilium Milevitanum can. 15. Et anno 451. Concilium Calcedonense act. 19. can. 9. pro ista immunitate Decreta condiderunt, sicut & Constantinus Magnus circa annum 330. uti videre licet apud Baronium ad illum annum. Similiter Valentinianus & Theodosius anno 387. Martianus anno 453. Leo & Anthemius anno 466.

442 Exemptionem porrò illam à SS. Pontificibus & Conciliis concedi potuisse, etiam sine interventu Laicæ potestatis, communis est sententia Theologorum & Canonistarum, apud Dianam p. 7. tr. 1. resol. 12. Statque pro ea S. Thomas opusc. contra impugnant.

Religion. & l. 3. de regim. Princip. Et sic habetur cap. *Ecclesia S. Maria* de Constitut. de majorit. & obed. c. 2. cap. *noverit*, & cap. *gravamen* de sent. excomm. cap. *quamquam* de censib. in 6. Et 6. ult. de reb. Eccles. non alienand.

Et ratio est, quia S. Petro & Ecclesiæ 443 Christus Matth. 16. ligandi & solvendi potestatis plenitudinem concessit, nec eam sæcularium Principum potestati submisit. Et certè potestas illa Religioni Christianæ necessaria est, ad hoc ut res & personæ Ecclesiasticæ, ipsæque Ecclesiæ debita cum veneratione tractentur, & Clerici à Laicis in cultu Dei non molestantur, nec perturbentur.

Et ne exemptiones quidem atque immunitates à Christianis Principibus concessæ, ab ipsis revocabiles sunt, juxta communem sententiam Theologorum, Canonistarumque, apud Dianam ibid. resol. 8. Quia nimirum ex quo eas Clericis tamquam divino cultui consecratis concesserunt, Deo & Ecclesiæ concesserunt, quæ per Summos Pontifices concessionem illam acceptarunt. Per consequens exemptiones illæ in jus & dominium Dei & Ecclesiæ transferunt. Ex quo verò Principes in jus & dominium Dei & Ecclesiæ aliquid transtulerunt, illud ad se revocare non possunt. Quæcumque enim Deo semel consecrata sunt, & in jus Dei transferunt, Laicæ amplius non subsunt potestati, ut constat à fortiori ex eo quod donatio semel absolutè & in perpetuum facta non subdito, irrevocabilis sit, sicut & privilegium semel absolutè concessum non subdito. L. *sicut ab initio* Cod. de actionibus. Et idè cum Henricus, Angliæ Rex, quasdam Clericorum exemptiones infringere vellet, sub prætextu quod eas sui prædecessores amittere nolissent, S. Thomas, Cantuariensis Archiepiscopus, ipsi fortiter restitit, usque ad fufum pro manutenenda Ecclesiastica immunitate sanguinem; istamque resistentiam fuisse legitimam, constat ex eo quod Ecclesia propterea ipsum ut Martyrem colat, pluribusque miraculis ipsum post mortem Deus illustraverit.

Et confirmatur ex eo quod Reges ac Principes non pauci divinam ultionem experti fuerint, propterea quod concessas Ecclesiæ atque Ecclesiasticis immunitates violaverint. Siquidem & Carolus Martellum propterea periisse, atque in inferis damnatum à S. Eucherio, Aurelianensi Episcopo, visum esse, legitur in vita ipsius. Et sanctæ memoriæ Episcopus Palafox in sua allegat. litt. 66. ex S. Bonifacio in epist. ad Athanabal. narrat, Clotardum Regem ad inferos raptum, eò quod Ecclesiasticos coegerit ad contributionem. Idem de Guilielmo Anglorum Rege narrat Edinus l. 2. Et de Pandulpho Principe Capuano Chronica Cassinensis l. 2. c. 62. Et Ludovicus II. Sicilia Rex eandem ob causam in bello Neapolitano miserè pe-

riit. Et Ludovici Crassi filium (uti prædixerat S. Bernardus) similiter periiſſe refert Cagninus l. 6. Et Carolus Magnus Capitulari 8. (inter Capitularia Benedicti Levitæ l. 7. c. 132.) *Novimus (inquit) multa regna, & Reges eorum propterea cecidiſſe, quia Eccleſias exſpoliaverunt, reſque earum vaſtaverunt, abſtulerunt, vel diripuerunt. . . . & pugnantibus dederunt. Quapropter nec fortes in bello, nec in fide ſtabiles fuerunt, nec viſtores exiterunt, ſed terga multi vulnerati, & plures interfecti verterunt, regnaque & regiones, & quod pejus eſt, regna caeleſtia perdidit, &c. Quæ omnia vetantes, nec talia facere, nec conſentire, nec infantibus aut ſucceſſoribus noſtris exemplum dare volumus.*

446 Gregorius Turonenſis l. 4. Hiſtor. Franc. c. 2. de Clothario ſic loquitur: *Clotharius Rex indixerat, ut omnes Eccleſie regni ſui tertiam partem fructuum ſiſco ſolverent. Quod, licet irriti, cum omnes Epifcopi conſenſiſſent, atque ſubſcripiſſent, viriliter hoc B. Injurioſus (Epifcopus Turonenſis) ſubſcribere dedignatus eſt, dicens: Si volueris res Dei tollere, Dominus regnum tuum velociter auferet: quia iniquum eſt, ut pauperes quos tuo debes alere horreo, ab eorum ſtipe tua horrea impleantur. Et iratus contra Regem, nec valedicens, abceſſit. Tunc commotus Rex, timens etiam virtutem B. Martini, miſit poſt eum cum muneribus, veniam precans, & hoc quod fecerat damnans, ſimulque rogans, ut pro ſe virtutem B. Martini Antifitius exoraret.*

Baronius quoque ad annum 850. obſervat, 447 Francorum tunc quidem enituiſſe robur, cum in Regibus cultus pietatis excelleret; clanguiſſe, cum defecit, & Eccleſiæ ſunt proſtitutæ Laïcis; quorum redditibus non ſunt illi roborati, vel erecti; ſed enervati, penituſque depreſſi. Luxerunt iſta, & aperuerunt ea Principibus ipſi Reverendiſſimi Patres in Meldenſi Concilio, & ad putridum vulnus opportuna appoſuere remedia: ſed recuſavit ille (Carolus Calvus) ea omnia ſuſcipere. Unde juſto Dei iudicio factum eſt, ut qui latas à SS. Patribus leges ſuſcipere renuit, à Northmannis coactus ſit duriffima ſuſcipere jura; & qui Eccleſiaſtica bona Laïcis tradebat, coactus ſit ſua largiri Northmannis. Sed ſicut nulla ſecuta eſt emendatio in Rege, ita non quievit Northmannorum flagellum in manu Dei.

448 Ex his conſequitur, omnia Laïcorum ſtatuta & conſuetudines contra Eccleſiaſticam immunitatem, omnes etiam privilegiorum, exemptionumque Eccleſiis, & Eccleſiaſticis conceſſorum & conceſſarum revocationes, à Laïcis Principibus, abſque Eccleſiæ conſenſu factas, eſſe nullas. Idque Coſmas Guimendus, in Senatu Pariſienſi Conſiliarius, & Enqueſtarum Præſes, in Præſatione Pragmaticæ Sanctionis ſ. cum itaque, verbo liberatæ, utriuſque Juris authoritate probat, monſtratque hujusmodi ſtatuta ſervantes, aut ſer-

vari facientes, in excommunicationem incidere, eaque, ob diminutam & ſubtractam Eccleſiæ juridiſtinctionem, innodatos eſſe innitos Judices. Ac deinde ſubjungit: *“Cum autem Rex Franciæ ſit Pugil Eccleſiæ, & inter omnes Chriſtianos Chriſtianiffimus, debet cuſtodire juridiſtinctiones & libertates Eccleſiaſticas; ſed Officiarii ejus in multis hodie turbant Eccleſiam in prædictis, ita quod, niſi Deus providcat, tandem juridiſtictio, & libertas Eccleſiæ evaneſcat. “ Et hic abuſus (inquit Rebuffus ſuper procemio concordatorum, verbo humanas) multos deducet ad inferos.*

Quod ideò dicit, quia ex nimia remiſſione Sacerdotalis vigoris, ſecutaque inde nimia Regiorum Officiariorum uſurpatione, factum eſt, quòd nimium Laïcali juridiſtictioni tributum, & parum Eccleſiaſticae juridiſtictioni atque immunitati in Gallia ſit relictum, uti Authores plerique Galli deplorant, experiētiæque rerum magiſtra demonſtrat. Varias quidem ad excuſandos abuſus illos rationes prætexunt noviores quidam Scriptores; ſed earum imbecillitatem manifeſtat Author Tractatus de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ l. 11. & 12. per totos.

§. 7.

Dum in publicis patria neceſſitatibus Clerus, aliique Regulares contribuunt, Religioſi Mendicantes per ampliffima Summorum Pontificum ac Principum Privilegia à contribuendo cum cæteris exempti ſunt.

450 **I**D de Carmelitis conſtat ex Bulla Sixti IV. dum attenda (quæ eſt mare magnum Ordinis noſtri) ubi ſic: *Motum proprium Innocentii IV. Clementis IV. & Innocentii V. & Alexandri IV. per quem dicti Ordinis Profeſſoribus B. Dei Genitricis Mariæ de Monte Carmeli conceditur, quòd ad ſolutionem collectarum ſeu exactionum quarumlibet, vel vigefima, cogi à nemine valeant . . . ad quacumque bona dictorum Fratrum, & quacumque onera, qua etiam ſub cenſuris alterius quoræ, vel ſubſidii, etiam charitativi, aut datii, vel pedaggi, vel gabelle, ſeu alio quovis nomine indicerentur, etiam per Apoſtolice Sedis Legatos, locorum Ordinarios, vel Clerum, aut populum, ſaculares Principes, & Dominos temporales, & alios quoscumque exigentur, quavis etiam Apoſtolice authoritate, necnon ad quacumque decimas, etiam quas vulgus Papales appellat, & Apoſtolica Sedes pro Chriſtiana fidei defenſione, aut aliis imminentibus neceſſitatibus perſepè indicit, extendimus, ac decernimus, dicti Ordinis Profeſſores, etiamſi decime, & onera hujusmodi per quoscumque exemptos, etiam Mendicantium Ordinum Profeſſores, ſolvi mandarentur, cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, ac fortioribus & inſolitis clauſulis, ad decimarum & onerum hujusmodi ſolutionem non teneri, &*

in eorum solutione cessando, censuras, & penas aliquando non incurere, nisi presentibus, non per generales, aut alias clausulas, specialem mentionem non importantes, sed alias sit derogatum specificè, earum de verbo ad verbum inserto tenore.

451 De Augustinianis idem constat ex Bulla Alexandri IV. *quando studiosius*, in qua n. 6. sic: *Indulgemus, ut . . . ad solutionem collectarum, seu exactionum quarumlibet, vel vigesimo, cogi à nemine valeatis per litteras Apostolicas impetratas, vel etiam impetrandas, absque mandato Sedis Apostolica speciali, faciente plenam & expressam de verbo ad verbum de vobis, vestro Ordine, & hac indulgentia mentionem.*

452 De Prædicatoribus idem constat ex Bulla Julii III. *in sacra*, in qua innovat, & excerpta scientia approbat, observarique jubet concessa per Sixtum, Leonem X. Clementem VII. & Paulum III. privilegia, immunitates, exemptiones . . . ab omni impositione, collecta, decima, etiam Episcopali, subsidio . . . necnon datus, pedagus, gabellis, & quibuscumque aliis gravaminibus; per Sedem Apostolicam pro tempore impositis, vultque eos gaudere omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, & gratiis, quibus aliorum quorumcumque Ordinum Mendicantes, etiam Minorès, & de Observantia nuncupati, ac Eremitarum S. Augustini, Carmelitarum, &c. quomodolibet . . . concessis.

453 Minoribus idem anno 1474. concessit Sixtus IV. in Mari magno ipsorum. Et Minimis Julius II. in Bulla *virtute conspicuus* n. 40. cum hac clausula: *Etiamsi in ejusmodi Sedis litteris contineatur, quòd ad quavis exempta, vel non exempta, seu Monasteria se extendant.* Et Patribus Societatis Paulus III. in Bulla *licet debitum*, cum clausula quòd compelli non possint ad contribuendum, ne quidem per litteras Sedis Apostolicæ, nisi dictæ litteræ impetrandæ, plenam & expressam de ejusmodi indulto, ac concessione de verbo ad verbum, & de eorum ordine fecerint mentionem. In Bulla etiam *dilecti filii* Pius IV. eximit PP. Societatis à quibusvis decimis, etiam papalibus . . . subsidiis etiam charitativis, & aliis ordinariis oneribus; etiam pro expeditione contra infideles, defensione patriæ, ac alias quomodolibet, etiam ad Imperatorum, Ducum, & aliorum Principum instantiam, &c. etiamsi in illorum impositione caveatur, quòd nulla prorsus exemptio cuiquam adversus illa suffragetur: ita quòd Societas, ejusque Domus, Collegia, fructus, res, & bona præfata, semper ab illis, absque declaratione desuper faciendâ, exempta sint, & esse censeantur, perpetuò liberamus, & eximimus. Quod Gregorius XIII. confirmavit in Bulla *Pastoralis officii* anno 1578.

454 Insuper Julius III. 5^a. Augusti 1552. in Bulla *ad futuram rei memoriam*, expedita ad instantiam Caroli V. pro expeditione contra Turcas, ad contributionem obligat om-

nes exemptos, etiam Ordinum quorumcumque, sed Mendicantes excipit: *Nos attendentes præmissa non minus Clericos quam Læicos concernere, & propterea volentes eidem Carolo Imperatori etiam aliquid de fructibus Ecclesiasticis ad hujusmodi tam necessarium opus contribuere, motu proprio & certâ scientiâ, & de Apostolica potestatis plenitudine, subsidium medietatis omnium & singulorum fructuum, reddituum, & proventuum . . . Ordinum quorumcumque, NON TAMEN MENDICANTIUM, auctoritate, & tenore præmissis imponimus.* Quod & eodem tenore, & cum eadem exceptione, NON TAMEN MENDICANTIUM, fecit Clemens VII. 3. Novembris 1532. & Paulus III. anno 1544. Bullâ *ex debito pastoralis*.

Denique Pius V. anno 1566. omnes Ordinum Mendicantium Fratres, & Sorores sub illorum cura viventes, eorumque bona, à quibusvis gabellis, contributionibus, & onere hospitandi milites non solum eximit in Bulla *dum uberes* II. apud Cherubinum, sed & in Bulla *ess* Mendicantium apud Cherubinum VII. sic ait: *Inhonestum quoque censentes, Mendicantium Ordines ad aliquorum onerum contributionem teneri, illos, illorum loca, etiamsi animarum curam habeant, ac quacumque beneficia illis unita, ad contributionem Seminarii, aut decimarum aliquarum solutionem; imò & illos, & eorum Domos, Monasteria, beneficia, & loca quacumque, ut ab illis quomodocumque dependentia, eorumque possessiones, vineas, agros, & prata, ac alia bona quacumque, tam ad ipsos, quàm ad Moniales præfatas . . . quomodolibet pertinentia, minime teneri, illos & illas à quibuscumque decimis, primitiis, quartis, mediis, & aliis fructuum partibus, necnon subsidiis charitativis, etiam per nos concessis, ad quorumcumque, etiam Regum, Principum, & Dominorum temporalium instantiam, quacumque, etiam urgentissimâ, & de necessitate exprimendâ causâ, ac etiam aliis quibuscumque oneribus, tam ordinariis, quàm extraordinariis . . . etiam auctoritate Apostolicâ, nunc & pro tempore impositis, ita ut penitus & omnino ad alicujus rei contributionem minime teneantur, omnino eximimus, & liberamus, illosque & illas, etiamsi seculares, & alia persona quacumque in eas exigendi possessione fuerint, minime teneri debere volumus.*

Itam quidem Pii V. Bullam Gregorius XIII. extravaganti in tanta revocavit quoad privilegia contraria Decretis Tridentini, sed non quoad exemptionem Mendicantium à contributionibus supradictis; utpote quæ Tridentino non advesatur, sed ei potius correspondet, ut notat Author Catechesis Neapolitanæ l. 5. c. 2.

Nec soli Romani Pontifices illa privilegia, & exemptiones Mendicantibus concesserunt, sed & Imperatores, Reges, ac Principes eadem approbaverunt, & ipsimet con-

cesserunt, eisdemque Mendicantes præ cæteris exemptos esse voluerunt.

458 Et Rex quidem Christianissimus anno 1609. in Februario, Ordinis Carmelitarum privilegia confirmavit. Quod in Parlamento verificatum & registratum fuit 23. Maii ejusdem anni. Successor verò ipsius anno 1614. in Februario ipsos declaravit exemptos ab omni subsidio, &c. imposto & imponendo. Quod pariter verificatum fuit 14. Martii proximè sequentis.

459 Similiter Ludovicus XIII. omnia Discalceatorum nostrorum privilegia approbavit anno 1635. in Augusto. Sicut & Ludovicus XIV. anno 1648. in Julio. Quod etiam in Parlamento verificatum fuit, cum hac clausula: *Poulons, & nous plaît, qu'iceux exposants soient déchargés & exempts, comme nous les déchargeons, de payer aucuns subsides, & impositions mises, ou à mettre, &c. nonobstant quelconques édits, ordonnances, défenses, & lettres à ce contraires, même celles qui comprennent les exemptis, & non exemptis, privilèges, & non privilèges, auxquelles, & à la derogatoire y contenuë, nous avons derogé, & dérogeons par ces dites présentes.* Idem Rex, eodem anno, in Decembri, eorundem privilegia rursus confirmavit cum hac clausula: *Si donnons mandemens à nos... ils fassent, souffrent, & laissent jouir lesdits supplians, & leurs successeurs, pleinement, & paisiblement, cessans, & faissans cesser tous troubles, & empêchemens au contraire.*

460 Sed & aliàs sæpius à Christianissimis Regibus Mendicantes à contributionibus exempti fuerunt, scilicet anno 1629. in Julio & Septembri, anno 1653. in Decembri, anno 1654. in Septembri. Et anno 1658. declarati sunt exempti ab impositione super ingressu vini facta generaliter omnibus personis exemptis, & non exemptis, privilegiatis, & non privilegiatis, Ecclesiasticis... etiam super vino destinato ad usum dictarum Domorum Regiarum, & Principum, &c. Cùmque anno 1662. Clerus, præsentatâ Regi contributione duorum millionum, taxasset quatuor Ordines Mendicantes ad summam 40000. librarum, sequenti anno 1663. in Maio per sententiam Regis, in judicio contradictorio, declarati fuerunt exempti: *avec défense au Receveur des decimes de faire aucunes poursuites à l'encontre d'eux, pour raison de ladite taxe, & aux Deputés de les comprendre à l'avenir aux Roolz. desdites taxes.*

461 Denique anno 1671. motâ lite in Parlamento Tornacensi inter Dominicanos, & Scabinos Insulenses, sententia lata fuit ut sequitur: *Veu le differend d'entre le Prieur & Religieux Dominicains du Convent de la ville de Lille Demandeurs par requête du vingtième de Janvier dernier d'une part; les Eschevins, Conseil, & huit hommes de la même ville, Rescribens d'autre. La Cour, ouy le rapport du*

Commiss, faisant droit par son jugement, & arrêt, a dit & déclaré, dit & déclare, que les termes des octrois, dont est question, ne comprennent les Demandeurs, & suivant ce, qu'iceux ne sont soumis au paiement des impôts y repris & denummez. Condamnant les Défendeurs es dépens. Fait au Conseil Souverain de Tournay le 24. Octobre 1671. & tout soubsigné Bernoel avec son paraphe.

Nec minor fuit Catholicorum Regum, 462 & Principum in Mendicantes Ordines pietas, quàm Regum Christianissimorum. Nam 1°. Henricus Dux Lotharingiæ, Brabantia, &c. anno 1249. in vigilia Pentecostes FF. Prædicatores à tributis & contributionibus exempti, ad Scoltretam Antuerpiensem sic scribens: *Cum non deceat Christi servos Principum terrenorum subiacere tributis, qui jugum Dominicum susceperunt... hoc insuper concedentes, ut si qua alia à d'ctis Fratribus, in domibus, vel in hortis, sive etiam aliis quibuscumque possideantur, consimili gaudeant libertate.*

2°. Philippus Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantia, &c. 15°. Martii 1457. approbavit, & confirmavit omnes & singulas prærogativas, indulta, libertates, exemptiones, aliaque gratias & concessiones, quas sanctissimus Dominus ipsis indulgit.

3°. Philippus Archidux Austria, Dux 464 Burgundiæ, Brabantia, &c. 18. Decembris 1494. Nos avons reçu la supplique des Prieur & Religieux de la Maison de Dieu des PP. Carmes de la ville de Bruxelles, contenant que la même Maison est une des quatre Ordres Mendicants, par raison, droit, & privilèges Impériaux, & qu'à ce sujet elle doit être libre, & exempte de toute gabelle, & autres impositions, & que tous ceux qui sont en cette pacifique possession, doivent être maintenus en leurs privilèges. Nous leur accordons encore la même chose, avec défense à tous nos Gouverneurs, Prèsidents, & Officiers de ne souffrir que leur soit fait aucun trouble ou empêchement, ains au contraire de leur porter toute faveur & assistance.

4°. Idem Philippus 15. Julii 1504. in literis ad Cancellarium contra Magistratum Bruxellensem scripsit ut sequitur: *Pourquoy, tres-chers, & bien-amez, & que les Religieux des Ordres Mendicants ont toujours accoustumé de jouir des franchises & libertés de toutes assises, maltotes, & gabelles, en tous nos Pais & Seigneuries, nous écrivons devers vous, & vous requérons, & neantmoins mandons bien expressément, & à certes, que lesdits Religieux, Prieurs & Convents, vous entretenez, & faites entretenir en leurs droits, libertez, & franchises desdites assises, maltotes, & gabelles, tant à cause de leur beuvrage & moulure, qu'à autres provisions nécessaires pour la sustentation, & dépense de leurs Convents, sans au contraire leur souffrir faire aucun desfourbier ou empêchement en maniere quelconque. Ubi insuper man-*

- dat, in casu litis, interim dari Mendicanti-
bus provisionem.
- 466 5°. Cum exactores impositorum super vi-
num, cerevisiam, & esculentia, Gandavi mole-
starent Dominicanos & Carmelitas, lite de-
super motâ coram Magistratu in iudicio con-
tradictorio 17. Aprilis 1520. declarati sunt
exempti. Sicut & rursum ibidem Carmeli-
tæ & Augustiniani 30. Septembris 1547. in
lite contra exactores impositionum super
carnes.
- 467 6°. Status Brabantiae anno 1536. cum
cæteros omnes comprehendissent in lista
contributionum super vinum, cerevisiam,
&c. solos quatuor Ordines Mendicantes ex-
ceperunt.
- 468 7°. Regina Hispaniarum Bruxellis exi-
stens 8. Octobris 1526. à subsidio nomine
Suae Majestatis Imperialis petito à Statibus
Generalibus, declaravit illud quidem solven-
dum ab omnibus, etiam exemptis, exceptis
quatuor Ordinibus Mendicantibus: Lequel
impôt se leveroit indifferemment sur chacun de
quel état, ou condition qu'il fut, exempt, &
non exempt, sauve les quatre Ordres Men-
dicants.
- 469 8°. Carolus V. Imperator 24. Octobris
1552. & Philippus II. Hispaniarum Rex,
11. Aprilis 1559. placetaverunt, & confir-
maverunt exemptiones, quas Julius III. in
Bulla num. 452. relata sub amplissima for-
ma Prædicatoribus concessit, quasque aliis
Ordinibus Mendicantium alii Pontifices
concesserunt.
- 470 9°. Cum in catalogo contributionum
anno 1591. solum exciperentur Minoritæ,
& qui ex incertis eleëmofynis, sine bonis,
& redditibus vivunt, Dominicani, Carme-
litæ, & Augustiniani, oblato Brabantiae Or-
dinibus libello supplicii, & ipsi excepti fue-
runt, impetratâ hæc apostilla: *Quia suppli-
cantes vivunt ex incertis eleëmofynis, consen-
tunt Domini Statuum, quantum in ipsis est in
dispositiva sua supplica: ordinantes Receptorii
Van Leuwen, ut huic sese conformet. Actum
Bruxella 10. Decembris 1591. Signatum e-
rat J. Vrosvius*
- 471 10°. Consilium Flandriae in favorem
exemptionis Dominicanorum, supplican-
tium contra quatuor Membra Flandriae,
hanc tulit sententiam 21. Julii 1592. *Le
rous vñ, mèmement la rescription de Sa Ma-
jesté, datée du 10. de ce mois, avons ordon-
né, & ordonnons par cette aux Defendeurs, &
leurs Fermiers, de ne molester les Supplians à
cause des impositions mentionnées en leur dite
requête, à cause de leur consommation raisonna-
ble, ensemble de à iceux restituer tout ce qu'à
icelle cause ils ont sur eux executé, ou autre-
ment reçu. Quæ sententia post appellatio-
nem confirmata fuit in Supremo Consilio
Mechliniensi 23. Septembr. 1593.*
- 472 11°. Eodem anno 1593. 24. Februarii
Philippus II. ad Comitum Mansfeldium,
Tom. II.

Belgii Governatorem, scripsit ut sequitur:
*Mon cousin, pour ce que de la part des qua-
tre Ordres Mendians, en nos Pays d'embas,
m'a été remontré qu'en conformité des SS. Ca-
non, & Constitutions Apostoliques, tout Ordre
des Religieux, & particulièrement des Men-
dians, sont exempts de toutes impositions, gabel-
les, assises, exactions, & aides, & que feu de
tres-sainte memoire l'Empereur mon Seigneur
& Pere (qui soit en gloire) avoit ordonné le
même, & que du depuis en avroit été fait con-
firmation par moy: mais que nonobstant ce que
dessus, les Officiers de mes quatre Membres de
Flandres demandoient avec rigueur, & faisoient
payer auxdits Ordres Mendians toutes imposi-
tions, assises, & aides, en la maniere qu'elles
sont levées des personnes laïques. J'ay été méé
de vous faire la presente, à ce que vous faisant
apparoir de ce qu'est allegué par lesdits Sup-
plians, vous ordonniez être observé, sans aucu-
ne infraction, ce que par Sa dite Majesté Impe-
riale, & par moy a été déclaré & ordonné au-
dit endroit, envoyant icy copie de ladite decla-
ration, & qu'au surplus vous ayez en recom-
mandation tout ce qui concerneroit lesdits Or-
dres Mendians, pour les grands fruits qu'ils
font par leur bonne vie, prieres, & predica-
tions, en regard de mes sujets de par delà,
&c.*

12°. Archidux Albertus 3. Novembris 473
1596. tunc Cardinalis, & Belgii Guberna-
tor, in litteris scriptis ad quatuor Membra
Flandriae, dicit: *Qu'il luy est apparu, que les
Ordres Mendians sont noiroirement francs de
semblables exactions, sans selon le droit, qu'en
vertu de la pratique, & observation du Comé
de Flandre, comme a été déclaré par arrest du
25. Septembre 1593. de la Cour du Parlement
de Malines, confirmatoire de la sentence sur
ce donnée au Conseil Provincial de Flandre le
21. Juillet 1592.*

13°. Serenissimi Archiduces, Albertus & 474
Isabella, 20. Octobris 1599. ad Magistratum
Bruxellensem scripserunt ut sequitur:
*Chers & bien-aimés, de la part des Prieurs
& Religieux de l'Ordre S. Dominic, en cette
notre ville de Bruxelles, nous a été remontré,
que nonobstant la franchise & exemption à eux
accordée, tant par feu de tres-haute memoire le
Roy notre tres-honoré Seigneur & Pere (que
Dieu absolve) que de ses predecesseurs, vos Fer-
miers les pretendent assujettir aux tailles, assi-
ses, & impôts, qui se levont en cette notre dite
ville de Bruxelles. Et étant notre intention
qu'à chacun soit gardé & maintenu ce que jusse-
ment lui appartient, nous faisons la presente,
vous ordonnant qu'en suite des susdits privileges
accordez auxdits Religieux, vous ayez à donner
ordre qu'ils ne soient plus avant molestés, ne
inquiétez pour le fait desdites tailles, assises, &
impositions, ains les tenir, & faire tenir francs
& exempts, cessants tous contredits & empé-
chemens au contraire, attendu qu'ils sont des
Ordres Mendians, qui vivent principalement*

475 14°. Idem Archiduces in sua declaratione, Generalibus Ordinibus factâ 14. Octobris 1600. cum in solvendo subsidio comprehenderunt omnes omnino privilegiatos, Ecclesiasticos, & sæculares (de consensu ipsorum) etiam auri velleris Equites, Episcopos, Archiepiscopos, cæteroque omnes, exceptis personis suarum Celsitudinum, &c. Nihilominus addiderunt, de cætero sibi persuasum esse, quod dicti Ordines non prætenderent comprehendere in ista generalitate quatuor Ordines Mendicantes, Religiosos Societatis, & Capucinos, qui omnes plus indigent subsidio, quam onere.

476 15°. Consequenter ad istam declarationem, Deputati Generales Artesiæ eodem anno 1600. in impositione centesimæ comprehenderunt privilegiatos omnes, ut supra, exceptis quatuor Ordinibus Mendicantium, & PP. Societatis, & Capucinis, ut constat ex impressis 1600. & 1601. signatis Deslion.

477 16°. Rursum idem Archiduces in litteris patentibus 15. Novembris 1613. in favorem & ad instantiam quatuor Ordinum Mendicantium sic habent: Nous a été remontré & exposé, comme nos predecesseurs, de tres-haute memoire, pour la grande & singuliere devotion qu'ils portoient auxdits Ordres, à l'honneur & reverence de Dieu, & exaltation de son saint service, avoient dez tout temps été affectionnez & favorables vers lesdits Remonstrans, & fait tous bons offices pour les faire vivre en leur sainte Observance, & maintenir es privileges, exemptions, immunitiez, & autres graces, à eux concédées & octroyées, tant par le saint Siege Apostolique, que par nosdits predecesseurs, & spécialement par feux de tres-haute memoire l'Empereur Charles V. & le Roy Philippe II. de ces noms, nos tres-honorez Seigneurs, & Pere grans, & Pere (auxquels Dieu absolve) qui avoient à cette fin concédé plusieurs lettres patentes en faveur desdits Remonstrans, & enjoint par icelles bien expressément à tous Officiers de les faire & laisser jouir & posséder pleinement, & paisiblement de leurs privileges, exemptions, immunitiez, & autres graces susdites, sans que personne, de quel état ou condition qu'il fût, Ecclesiastique ou seculiere, se puisse avancer de en ce leur donner aucun empêchement, ou d'entreprendre sur iceux par connoissance de justice, ou en quelque autre maniere; mais que chacun s'employeroit à les aider, avancer, & favoriser en toutes choses, que besoin seroit, pour toujours les maintenir en leur dite sainte Observance. Nonobstant quoy plusieurs se seroient avancez, & ne cessent encore journellement de leur donner empêchement, & faire plusieurs molestations, sans permettre qu'eux, ni leurs sujets, tant Freres, que Sœurs, jouissent des graces, privileges, & libertiez susdites. Sçavoir faisons que

les choses susdites considérées, inclinant favorablement à la requête & supplication desdits Peres Supplians, nous avons pour l'honneur de Dieu, & l'exaltation de son saint nom & service, agréé, raïsité & approuvé, agréons, raïsitions & approuvons de grâce spéciale par la presente, l'élection qu'ils ont fait le 29. jour de Septembre dernier dudit Dam Robert, Abbé de Villers, pour être Conservateur & Défenseur de leurs personnes, sujets & suppos, de leurs privileges, droits, biens, exemptions, & immunitiez quelconques, en luy donnant, tant qu'en nous est, pouvoir & mandement special, de faire tout ce qu'un bon Conservateur des privileges, & autres droits susdites peut, & doit faire, selon & suivant les privileges concédés & accordés aux Supplians, & leurs sujets & suppos, tant par le S. Siege Apostolique, que par feux nosdits P. edecesseurs, & autrement, avec congé & licence de pouvoir faire meure à due execution, en & par tous nos Pays de par deça toutes telles Bulles Apostoliques, & autres lettres, & enseignemens, que lesdits Supplians peuvent avoir concernent leursdits privileges, & autres leurs droits, & exemptions quelconques, & user d'iceux in forma juris, selon & suivant nos Ordonnances sur ce faites, & à faire sans plus. Auquel effet nous avons raïsité, confirmé, & approuvé, raïsitions, confirmons, & approuvons de notre plus ample grace, par cesdites presentes, tous les privileges, graces, & concessions dessus mentionnées, desquelles lesdits Supplians ont aïement, & paisiblement jouy & usé du passé, prenant, & mettant iceux Supplians, & généralement tous & quelconques leurs sujets, & suppos, avec leurs Eglises, Convents, Cloîtres, Maisons, & autres edifices, ensemble tous & quelconques leurs biens, meubles & immeubles en notre protection & sauvegarde speciale.

Si donnons en mandement à nos tres-chers & feaux les Chefs Presidents, & Gens de nos Privé & Grand Conseil; Chancelier & Gens de notre Conseil en Brabant; Gouverneur, President, & Gens de notre Conseil à Luxembourg; Gouverneur, Chancelier, & Gens de notre Conseil en Geldres; President, & Gens de notre Conseil en Flandres; Grand Bailly de Haynan, & Gens de notre Cour à Mons; Gouverneur, President, & Gens de nos Conseils d'Arbois, & de Namur; Gouverneur de Lille, Douay, & Orchies; Prevôt le Comte à Valenciennes; Bailly de Tournay & du Tournes; Escouteilles de Malines; & à tous nos Lieutenants, Chefs, Capitaines, & Officiers de Gens de guerre, tant de cheval, que de pied, & à tous autres nos Justiciers, Officiers, & Sujets, qui ce regardera, que lesdits Supplians Freres & Sœurs, sujets & suppos, leurs Convents, Cloîtres, Maisons, & biens meubles & immeubles, ils ne foyent, logent, travaillent, ou endomagent en aucune maniere, ains les gardent, défendent, & preservent des loemens, & de toutes foules, oppressions, inquietations, molestaisons, & de quelconques autres non-

veillez induës, & ne permettent, ny souffrent être pris en leurs dits Convents, Cloîtres, ou Maisons, aucuns vivres, ou autres provisions pour la nourriture des gens, ou chevaux, sans les payer raisonnablement, gardent & maintiennent, fassent garder & maintenir en leurs dits privilèges, graces, exemptions, & immunités à eux octroyées, tant par le saint Siege Apostolique, que par nos dits Ancêtres, & autrement, lesquels avons par ces dits presentes agréé, ratifié, & approuvé, selon que dit est, &c.

Et si aucune chose étoit faite, ou aitemée au contraire, qu'ils la fassent promptement repaier, & remettre au premier & deu estat, procedans, & faisant proceder les transgresseurs & desobeissans par l'exécution de la peine susdite, sans aucun port, faveur, ou dissimulation. Car ainsi nous plaît-il.

478 17°. Consilium Mechliniense 2. Maii 1650. in causa litis inter Dominicanos, Carmelitas, & Augustinianos Gandavenes, ex una parte; necnon Magistratum, & Consilium ejusdem civitatis, ex altera parte, circa impositiones super caminis, per sententiam declaravit, dictos Religiosos liberos & exemptos, quod spectat ad caminos Conventuum suorum.

479 18°. Consilium Privatum 20. Junii 1652. decretum tulit, quo Patres Societatis Tornacenses exemptos declaravit à nova impositione trium florenorum ad singula dolia vini; sicut iidem exempti sunt ab impositionibus antiquis ejusdem civitatis: Sa Majesté, ce que dit est considéré, & en l'avis des Prevôts, Jurez, Mayor, & Eschevins de la ville & cité de Tournay, declare que les dits de la Compagnie de Jesus sont affranchis & exemptés de nouveau imposé de trois florins mis par octroy de Sa dite Majesté, sur chaque piece de vin, qui se déchargeront, ou consumeront en ladite ville de Tournay, ainsi que les dits de la Compagnie sont francs & exemptés des autres anciennes assises d'icelle ville. Fait à Brussel le 20. Juin 1652. In cujus decreti narrativa, continente expositionem dictorum Patrum, fit mentio decreti Serenissimi Principis Parmensis Alexandri Farnesii, de 9. Junii 1592. tunc Belgii Gubernatoris, quo mandat Consilio Privato, ut provideat, quatenus Exponentes fruatur immunitate per ipsos Bruxellis requisita. Item declarationis Serenissimorum Archiducum de 21. Maii 1621. quo Patres Societatis exempti declarantur ab impositione quindecim assium super caminis. Item declarationis Dominorum de Finantiis, de 14. Junii 1598. in absentia Cardinalis Infantis, quâ nomine Suæ Majestatis declaratur, non fuisse suam, nec Suæ Majestatis intentionem, dictos Patres comprehendere in impositionibus, sed ipsos frui debere antiquis suis privilegiis, quibus hæcenus fructi sunt.

480 19°. Idem Consilium Privatum 9. Novembris 1667. in favorem Mendicantium

Valencenensium contra Magistratum rescipientem, statuit ut sequitur: *Veu cette rescription, Sa Majesté la commuane en réponce, ordonne qu'elle soit montrée aux Opposans, pour y dire, permettant cependant aux Supplians par provision, & jusques à ce qu'autrement soit ordonné, de jouir de l'exemption de 12. patars sur le grain brayé, y mentionné soub notre à tenir. Fait à Bruxelles le 5. de Novembre 1667. Paraphé V. Piet, & signé Van Aclen.*

20°. In contributionibus Statuum Belgii, 481 contributionumque cathalogis; Mendicantes Ordines semper fuerunt exempti, ut videre est in cathalogo anni 1601. articulo 68. in cathalogo anni 1619. art. 20. in cathalogo anni 1632. articulo 31. in cathalogo anni 1639. art. 101. Sufficiens referre verba articuli 68. anni 1601. Item de cette imposition personne ne sera affranchi, ny exempt, de quelle condition, qualité, ou état qu'il soit, Ecclesiastique, ou seculier, privilégié, ou non privilégié, noble, non noble, homme de guerre ou autres, reservez tant seulement les Personnes de Leurs Altezes, & Familles, étant en leur dépense, pour avant ce seulement qu'ils dépenseront à la Cour, & avec ce les quatre Ordres Mendians.

Tempore quidem Leopoldi Archiducis 482 13. Julii 1648. apposita fuit ista clausula: *Declarans que nuls manans de ladite Province (de Flandre) Ecclesiastiques, ou seculiers, ny meme point des Ordres, ou autres possédans biens ou rentes, ne seroient exemptés des charges imposées ou à imposer, pour le furnissement de ladite ayde, & subside extraordinaire. Sed ei se opposantes quatuor Ordines Mendicantes, recursum habuerunt ad Regem, à quo pro justitia remissi ad Supremum Consilium Mechliniense, hanc obtinuerunt sententiam definitivam: Nous à meure deliberation du Conseil, faisant droit, avons déclaré, & par cete notre sentence definitive, & arrest, déclarons les dits Eschevins (de Gand) aux executoriales requises par leur dite requête du 8. Juin 1648 à charge des dits (Dominicains, Carmes, & Augustins) supplians origineles, non recevables, ny fondez.*

Cùmque Magistratus Bruxellensis ab eodem Leopoldo 29. Octobris 1655. subreptitiè impetrasset comprehensionem Mendicantium in quodam donativo, statim post meliorem informationem, post varias Magistratus tergiversationes 17. Decembris 1658. decrevit ut sequitur: *& cependant, & jusques à ce que, voire rescription vüe, autrement soit ordonné, vous aurez à vous conformer à l'ordonnance du 21. Novembre dernier (que erat tenoris sequentis: Vous ordonnons cependant, & jusques à ce que voire rescription veüe, autrement soit disposé, de livrer aux supplians billes francs pour le brayé qui seront moudre, soub simple note) & ensuite laisser & faire suivre aux dits Mendians les billes requis pour brasser, francs & libres, soub note, que vous en tiendrez, &*

promesses que feront ceux desdits Ordres Mendicants, auxquels ce touchera, d'en payer la portée au cas qu'ils y soient cy après adjugez. Sicque cessante lite, manerunt liberi.

484 Enimvero rationes, quæ moverunt SS. Pontifices Clementem VII. anno 1532. Paulum III. anno 1546. Julium III. anno 1552. ad requisitionem Caroli V. necnon Gregorium XIII. anno 1566. & Sixtum V. anno 1586. ad requisitionem Caroli Borbonii, ad excipiendum Religiosos Mendicantes in illis etiam publicis, & maximis necessitatibus, in quibus alii omnes, etiam Regulares quorumcumque aliorum Ordinum, comprehenderentur, eadem movere debent Reges, Principes, & Status, ad excipiendum eosdem in illis etiam publicis, & maximis necessitatibus, in quibus alii omnes, etiam Regulares, &c. comprehenduntur. Inhonestum quippe est illos gravare, qui cum ex mendicitate, & eleemosynis vivant, magis indigent subsidio, quam gravamine, prout Serenissimi Archiduces Albertus & Isabella supra n. 475. Belgii Status monuerunt. Quamvis enim communis sit causa contributionis, non est communis status & possibilitas contribuendi, quodque in causa illa communi Mendicantes non contribuunt in nummis, contribuunt in spiritualibus officiis, populo Christiano redditus, sicut & in precibus, & sacrificiis, aliisque operibus piis, vitæque austeritate, quibus in publicis necessitatibus à Deo cæleste promerentur auxilium, quo regna, & provinciæ non minus, imò magis indigent, quam militibus, & armis. Quia nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Et oratione Moysis Amaleicæ victi fuerunt, & Philistini oratione Samuelis, magis quam armis Israëlitarum, ut videre est Exodi 17. & 1. Reg. 7. Orationeque & penitentia Judith Bethulia ab obsidione liberata est, & Holofernes decollatus, Judith 9. & seqq. Denique David, Ezechias, Josias, Asa, Neemias, Machabei Rempublicam sacrificiis, precibus, atque operibus bonis feliciter reddiderunt, quam armis. Ipseque Plato (licet ethnicus) l. 1. de leg. ingenue confessus fuit, Rempublicam sine ope divini Numinis regi non posse. Et qui effutunt, eam e contra magis indigere pecuniâ, quam precibus, loquuntur lingua blasphemum magis atheismum sapientes, quam Christianismum.

485 Et quamvis aliqui Conventus Mendicantium reditus habeant, certè non omnes habent, & qui habent, attento Religiosorum numero, hospitum, & fundationum onere, tam modicos habent, ut in considerationem venire non possint, apud eos qui seriâ meditatione pensant, quòd Religiosorum Mendicantium plerique, ex honestissima familia progeniti, in seculo hæreditatem reliquerint, ut crucem post Jesum portarent, seque totos post ora-

tionis horas darent obsequio populi in concionibus, confessionibus, Sacris quotidianis, infirmorum visitationibus, nocturnis ac diurnis, Parochorum auxiliis, &c. quibus honestas non patitur, post hæc omnia, per contributionis onus subtrahere necessaria ad honestum victum, & vestitum, honestamque intertinentiam ædificiorum suorum, sacrorumque ornamentorum, ipsosque deterioris conditionis efficere, quam sint nobilium famuli, qui victum & amictum habent sine mendicatione, nec habent sarta tecta Templi & Monasterii, necessariaque Sacrificiæ intertinentia, & à dominis suis, pro victu, vestitu, & salario quotannis accipiunt circiter 150. florenos, quos dicti Religiosi cum omnibus redivisibus suis, & ordinariis eleemosynis, in singula capita non habent; ideòque ut supradicta necessaria habeant, vivere debent ex salario Misfarum quotidianarum, quæ unâ cum eleemosynis, tantò magis deficiunt, quantò major est necessitas seu inopia populi, ideòque Religiosi illi tunc magis indigent sublevamine, quam gravamine.

Propterea ergo SS. Pontifices inhonestum 486 censuerunt, Mendicantium Ordines ad aliquorum onerum contributionem teneri. Propterea voluerunt, ut insigniori præ cæteris exemptione fruere, nec in contributionibus comprehenderentur, etiam dum nullus cæterorum exciperetur. Propterea denique nec nunc in Edictis Principum censendi sunt includi, dum contributionem imponunt omnibus, etiam privilegiatis, & non privilegiatis, Religiosis, & non Religiosis. Quia Mendicantes non comprehenduntur sub communi Religiosorum nomine. Nec enim generalis dispositio complectitur privilegio insignes (ait Diodorus Tuldenus de Jurisprud. extempor. lib. 1. c. 1.) si modò prærogativam habeant in ea re, de qua generalis dispositio loquitur. L. in fraudem §. ult. de milit. testam. Mendicantes vero, in re de qua agitur, prærogativam habere insignioris privilegii, ideòque specialiter exprimendos esse, perspicuum est ex allatis privilegiis SS. Pontificum, & Principum, quibus eos voluerunt exceptos, etiam tunc dum cæteri Religiosi, etiam exempti, non exciperentur.

Et quia ex præmissis constat, Mendicantes 487 semper à Principibus fuisse exauditos, immunisque declaratos, postquam in cathologo contributionum specificè comprehensi, ad ipsos recursum habuerunt, suasque ipsi rationes, & privilegia specialia exposuerunt: eò quòd utique comprehensionem illam Principes, omnibus maturè perpensis, non satis honestam & civilem judicaverint. Si quando Magistratus impetrarent à Principibus litteras specificam facientes mentionem Mendicantium, in solutione contributionum, illæ habenda sunt tamquam inciviles, & subreptitiæ extortæ, & ut tales impugnan-

dæ, & à Judicibus declarandæ, juxta cap. 2. & 20. de rescriptis, cap. iue fraternitatis de Præsbyt. L. 7. Cod. de precib. Imper. offer. L. 1. 2. & ult. Cod. si contra jus vel nil. publ. L. ult. Cod. de divers. rescript. & L. 1. Cod. de petit. bon. sublat. L. 10. Ut enim Imperator ibi dicit: *per importunitatem non concedenda sæpè concedimus.*

488 Et idè Christianissimi Reges Philippus VI. Carolus V. Ludovicus XII. & Franciscus I. (ut videre est in additionibus ad praxim Umberti c. 3. lit. E.) districte prohibuerunt Judicibus obtemperare litteris Regis, si civiles, & rationabiles non fuerint. Quod ante prohibuerat Carolus VII. in edicto anni 1453. articulo 66. tenoris sequentis: *Item comme plusieurs souventefois obtiennent de nous & de nos Chanceliers plusieurs lettres, mandemens, & impetrations par importunité des Requerans, & autrement, pourquoy les parties sont souventefois mises en grandes involutions de procez, & plusieurs fois les bons droits des parties retardez, & empéchez; & doubtent souventefois les Juges de donner appointement contre nos lettres, combien qu'elles soient inciviles & deraisonnables: Nous voulans obvier à ces inconveniens, avons decerné & déclaré, decernons & déclarons, que notre intention est, que les Juges de notre Royaume n'obeissent ny obtemperent à nos lettres, sinon qu'elles soient civiles & raisonnables; voulant que les parties les puissent debatre & impugner d'obrepriion, & incivilité, & qu'à ce les Juges les oyent & reçoivent, s'ils les trouvent subreptices, obreptices, & inciviles, que par leur sentence ils les declarent subreptices, obreptices, & inciviles, ou telles qu'ils trouveront en bonne justice, &c.*

489 Denique sensus & usus totius Orbis Christiani est in favorem Religiosorum Mendicantium: si enim contribuere debent, saltem in extraordinariis necessitatibus, in quibus Ecclesiastici, & alii Regulares contribuunt, non minùs convocari, audiri debent, dum ad deliberandum de contributione Status convocantur, quàm ceteri Ecclesiastici & Religiosi; tam enim faciunt considerabile membrum, ab aliis membris distinctum, nec aliis subiectum, quàm Clerus, Abbates, & Laici faciunt membra ab invicem distincta, nec invicem subiecta. Nec æquitas patitur ipsos inauditos, oneribus extraordinariis gravari ab aliis membris, quibus non subjiuntur. Nec regula illa sollemniss, quod tangit omnes, debet ab omnibus approbari Clement. 1. de censibus, minùs servari debet respectivè ad Mendicantes, quàm respectivè ad Abbates, vel alia notabilia membra Cleri, vel populi, ab aliis membris independentia, quæ per deputatos suos audiuntur in congregatione Statuum, & per eosdem approbant deliberationes ibidem factas: sed notorium est ex sensu & usu totius Orbis Christiani, Religiosos Mendican-

tes numquam convocari; dum cætera membra Status pro deliberationibus illis convocantur: sicut ergo ex sensu & usu totius Orbis convocari non debent; sic nec debent contribuere. Si enim deberent contribuere, deberent & convocari. Nec ulla est ratio non convocandi, nisi paupertas, & mendicitas ipsorum, ob quam non debent contribuere.

CAPUT XLIV.

Mendicantes, eorumque bona, per Apostolica privilegia eximuntur à decimis solvendis.

Primò namque Innocentius IV. anno 11654. in Bulla quæ incipit, *religiosam vitam eligentibus*, Augustinianos eximit à decimis de bonis quæ possident, propriisque manibus colunt. Similiter Clemens VI. in Bulla *dilectos filios* confirmata per Innocentium VI. in Bulla *provisionis nostræ*, Carmelitas eximit à decimis de iis quæ crescunt intra septa eorum, necnon de iis quæ propriis manibus, aut sumptibus colunt. Id quod Sixtus IV. in Bulla *dum attenta meditatione* (quæ est mare magnum Ordinis nostri) extendit ad quæcumque bona dictorum Fratrum, videlicet quoscumque hortos & sylvas, & quæcumque alia bona Ordinis, quæ impræsentiarij justè & canonicè possident, aut in futurum poterunt adipisci. Similem exemptionem idem Sixtus IV. in Bulla *regimini* Franciscanis concessit, sicut & Dominicanis in simili Bulla, quæ videri potest apud Rodriguez.

491 Secundò Pius V. in Bulla *dum ad uberes* sic ait: *Nos volentes eosdem Mendicantium Ordines, & dilectos Filios eorum Fratres & Monachos, cæterasque personas, ac etiam Moniales quascumque ejusdem Ordinis, sub illorum cura degentes, specialibus favoribus & gratis profsequi, motu proprio... & ex nostra certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine... ab omnibus & singulis exactionibus, tam urbanis, quàm rusticis, necnon datus, gabellis... collectis, impositionibus, & oneribus ordinariis, & extraordinariis, ac tam reabilibus, quàm personalibus meris, & mixtis, &c. ac alias quibuscumque nominibus nuncupatis, &c. penitus & omnino liberi, immunes & exempti sint, & esse censeantur.*

492 Tertio idem Pontifex in Bulla *etsi Mendicantium* sic habet: *Inhonestum quoque esse censentes Mendicantium Ordines ad aliquorum onerum contributionem teneri... illos, & eorum domos, Monasteria, beneficia, & loca quæcumque, eorumque possessiones, vineas, agros, & prata, ac alia bona quæcumque... à quibuscumque decimis, primitiis, quartis, mediis, & aliis fructuum partibus... ac etiam aliis quibuscumque oneribus, tam ordinariis, quàm extraordinariis... omnino eximimus ac liberamus.*